

Baker Tilly Berk N.V.
BDO Accountants & Belastingadviseurs B.V.
Deloitte Accountants B.V.
Ernst & Young LLP
KPMG Accountants N.V.
Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Kopie aan:

Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”)

Den Haag: 29 januari 2015
Referentie: 2015003 PK DT GK
Betreft: Aandeelhoudersvergaderingenseizoen 2015 en de verwachte bijdrage van de accountant

Geachte dames en heren,

De Vereniging VEB NCVB (“VEB”) vraagt graag uw aandacht voor het volgende.

Begin 2013 en 2014 stuurden wij aan de grote accountantskantoren een brief met het verzoek tijdens de algemene vergadering (“AvA”) meer uitleg te geven over hun controlewerkzaamheden en bevindingen. Tijdens het AvA-seizoen 2013 en 2014 is gebleken dat accountants (desgevraagd) meer uitleg hebben gegeven dan voorheen. Ook hebben veel accountantskantoren in 2014 een uitgebreide controleverklaring verstrekt. Al met al is dit een positieve ontwikkeling.

De VEB hoopt en verwacht dat accountants en beursvennootschappen bereid zijn deze positieve lijn in 2015 door te trekken.

Met het oog op de jaarrekening en het jaarverslag over 2014 en de daaropvolgende AvA berichten wij u graag over hetgeen de VEB van de accountants in 2015 verwacht. Ook meldt de VEB in deze brief enkele punten die wij voornemens zijn aan de orde te stellen tijdens het AvA-seizoen 2015.

1. Algemeen standpunt VEB in accountancydiscussie

De VEB wil dat de accountant daadwerkelijk functioneert als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Daarbij dient de accountant de financiële verslaggeving te controleren voor de buitenwereld: de gebruiker van de jaarrekening.

De accountant is met zijn wettelijke controletaak, kennis en ervaring bij uitstek geschikt het management van ondernemingen kritisch te toetsen. In ieder geval waar het gaat om de

correcte toepassing van de financiële verslaggevingstandaarden. Stakeholders verwachten van de accountant dat hij deze rol op zich neemt.

2. De uitgebreide, ondernemingsspecifieke controleverklaring (Standaard 702N)

De accountant zal aan de gebruiker van de jaarrekening uitleg moeten geven over zijn werkzaamheden en bevindingen. Het is gewenst dat de accountant in de eerste plaats deze uitleg geeft in zijn controleverklaring.

Conform Standaard 702N ziet de VEB graag dat de accountant als volgt rapporteert over de kernpunten van de controle:

- een beschrijving van de kernpunten;
- een samenvatting van de uitgevoerde controlewerkzaamheden;
- de bevindingen van de accountant ten aanzien van de kernpunten en, zo nodig, een verwijzing naar toelichting of vermelding in de jaarrekening.

Tevens wenst de VEB dat de accountant zich in de uitgebreide controleverklaring specifiek uitlaat over de continuïteit van de onderneming.

Tijdens de AvA bespreken wij graag met de accountant hoe de selectie van kernpunten tot stand is gekomen.

3. Een kritische controle van het jaarverslag is gewenst

De rol van de accountant bij (de controle van) het jaarverslag is onderbelicht. Op grond van de tekst van de wet dient de accountant na te gaan in hoeverre het jaarverslag¹ verenigbaar is met hetgeen in de jaarrekening staat opgenomen. Veel accountants vatten dat aldus op dat zij alleen dienen in te grijpen bij evidente onjuistheden. Voor de VEB is een dergelijke, beperkte toets van het jaarverslag onvoldoende. De VEB zal zo nodig gerichte vragen stellen over de toets van de accountant bij bepaalde passages in het jaarverslag.

Onderdeel van het jaarverslag is het corporate governance verslag van de vennootschap². De VEB onderschrijft de visie van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code die de accountant een prominentere rol toebedeelt bij de controle van de verslaglegging over de naleving van de Corporate Governance Code.³

De accountant dient actiever te toetsen of een onderneming een juist en volledig beeld geeft van de naleving van de Corporate Governance Code. De VEB zal de accountant hierover bevragen tijdens de AvA.

4. Benoeming nieuwe accountant

De AvA wordt helaas niet in staat gesteld om invloed te hebben op de benoeming van de nieuwe accountant. Veelal loopt de nieuwe accountant al enige tijd achter de schermen mee. De formele benoeming tijdens de AvA is daarmee een voldongen feit. De VEB stelt voorop

¹ Onder het jaarverslag valt in ieder geval het verslag van het bestuur, het verslag van de raad van commissarissen en de corporate governance verslag (inclusief de risicoparagraaf).

² Zie art. 2:391 lid 5 BW.

³ Rapport 2012 Monitoring Commissie Corporate Governance Code, pag 9.

dat de AvA een reële mogelijkheid dient te hebben om de benoeming te beïnvloeden. De VEB wil daarom dat de benoeming van een nieuwe accountant in een eerder stadium (een jaar eerder) op de agenda van de AvA wordt geplaatst. Alvorens de benoeming kan plaatsvinden dient de AvA goed te worden voorgelicht over de voorgedragen accountant en de motivatie van de Raad van Commissarissen / Audit Committee bij de voordracht.

5. Vragen aan de accountant

Ook in 2014 werden veel ondernemingen geconfronteerd met een zwakke interne controle en/of een inadequate administratieve organisatie, hetgeen heeft geleid tot misstanden. Een groot deel van onze vragen richt zich op die onderdelen waar de aandeelhouder meer zekerheid wenst te krijgen van de accountant.

De VEB zal tijdens het komende AvA-seizoen de accountants van beursvennootschappen wederom kritisch bevragen over zijn onderzoek en bevindingen. De VEB zal op de AvA putten uit de volgende (niet-limitatieve) vragenlijst:

1. Wat was de scope van uw accountantscontrole?
2. Is ten opzichte van vorig boekjaar een wijziging doorgevoerd in de opdracht aan de accountant (lees: in de reikwijdte van de controle) en zo ja op welke wijze precies?
3. Hoe hoog was de materialiteitsdrempel bij uw controle? Hoe bepaalt u de kwalitatieve en kwantitatieve materialiteit? Welk % en ten opzichte van het eigen vermogen of de winst? Is de materialiteit gewijzigd ten opzichte van vorig boekjaar?
4. Hoe bent u te werk gegaan bij de controle van buitenlandse dochtermaatschappijen (afhankelijk van de aard van de onderneming)? Heeft u gebruik gemaakt van de diensten van derden?
5. Heeft u voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om tot afgifte van de controleverklaring over te gaan? Op welke punten meent u dat verbetering mogelijk is?
6. Wat waren uw bevindingen van de controle? Wat waren de hoofdpunten van de management letter? Wat waren uw bevindingen op deze hoofdpunten?
7. Door wie of welk orgaan van de vennootschap is de accountant feitelijk aangestuurd bij de controle?
8. Welke discussies hebben gespeeld afgelopen boekjaar met het bestuur en in het bijzonder met de auditcommissie?
9. Hoe is de selectie van kernpunten in de uitgebreide controleverklaring tot stand gekomen?
10. Hoe beoordeelt u de schattingen/aannames van het bestuur in de jaarrekening? Hoe schat u deze in (conservatief, gematigd of agressief)?
11. Wat was uw rol ten aanzien van het jaarverslag (zie paragraaf 3)? Hoe kwalificeert u de toon van de raad van bestuur in het jaarverslag (conservatief, gematigd of agressief)?
12. Wat was uw rol ten aanzien van het Corporate Governance-verslag. Hoe heeft u de naleving getoetst? Geeft de onderneming naar uw mening een juist en volledig beeld van de naleving van de Corporate Governance Code?

13. Hoe kwalificeert u de prognoses van het bestuur waarop bijvoorbeeld de boekwaarde van de goodwill (immateriële activa) alsmede eventuele impairments zijn gebaseerd (conservatief, gematigd of agressief)?
14. Hoe kijkt u aan tegen de “Toon aan de Top” binnen de vennootschap? Kunt u iets vertellen over de Toon aan de Top bij (stand alone) dochtermaatschappijen?
15. Bent u tijdens uw onderzoek gestuit op fraude, onregelmatigheden of integriteitsinbreuken bij de vennootschap? Zijn er lopende (forensische of interne) onderzoeken naar dergelijke aangelegenheden?
16. Hoe bereidt u de verplichte accountantsroulatie voor?
17. Wat is uw oordeel over de interne beheersing (administratie organisatie en interne controle) van de vennootschap?
18. Als de onderneming geen interne audit afdeling heeft: op welke manier heeft u hier rekening mee gehouden bij het inrichten van uw controle? Als de onderneming wel een interne audit afdeling heeft: functioneert de interne audit naar uw mening adequaat? Op welke wijze bent u betrokken geweest bij het opstellen van het werkplan van de interne auditor. Heeft u op basis van de bevindingen van de interne auditor uw controle aangepast?
19. Is de controle een minimale controle of zijn ook aanvullende werkzaamheden verricht? Uit hoeveel personen bestond het controleteam? Hoeveel accountantsuren zijn aan de controle besteed? Wat is de urenverdeling van partners, senior medewerkers ten opzichte van junior medewerkers? Hoe zorgt u voor voldoende kwaliteit in de controleteams?
20. Zijn ten opzichte van vorig jaar wijzigingen in de samenstelling van het controleteam doorgevoerd? Zo ja, op welke punten (bijvoorbeeld vertegenwoordigde specialismen, senioriteit, etc.) en om welke redenen?
21. Heeft u specialisten (bijvoorbeeld op gebied van IT, derivaten, compliance) ingeschakeld bij uw controle? Zo ja om welke specifieke redenen en op welke gebieden?
22. Bij wisseling van de accountant: wat zijn de hoofdpunten van het overdrachtsdossier dat u van de vorige accountant heeft verkregen?
23. De AFM was zeer kritisch in haar rapport over de Big4 van 25 september 2014. Heeft u naar aanleiding van dit rapport uw controle aangepast en zo ja op welke punten?
24. Hoe bent u omgegaan met de Verordening inzake Onafhankelijkheid (VIO)? Heeft u bedreigingen gesignaleerd en heeft u die opgepakt?
25. Accountants geven ieder jaar in de management letter een aantal aanbevelingen aan het bestuur. Kunt u ingaan op de mate waarin de aanbevelingen van de afgelopen jaren adequaat zijn opgevolgd? Mochten de aanbevelingen niet zijn gevolgd: kunt u de reden van de vennootschap om niet direct alle aanbevelingen te implementeren billijken?
26. Zijn er zaken waarvan het maatschappelijk verkeer naar uw mening op de hoogte moet worden gesteld?

Bij de laatste *catch all*-vraag geldt dat de accountant bij uitstek zijn rol als “poortwachter” of signalerende accountant kan vervullen.⁴

⁴ Het spreekt voor zich dat uitlatingen in de AvA pas aan het eind van de escalatieladder dienen te volgen, zie daarvoor het NBA Rapport “de signalerende accountant” p. 9.

De accountant dient bij de beantwoording van vragen de belangen van betrokkenen zorgvuldig af te wegen. De belangen van de gebruiker van de jaarrekening zullen uiteindelijk doorslaggevend dienen te zijn, tenzij beantwoording van de vragen de onderneming schaadt. Indien transparantie ontoelaatbare schade zou berokkenen, dient de accountant op zijn minst uit te leggen waarom dit volgens hem het geval zou zijn.

6. Vragen aan de Audit Committee / Raad van Commissarissen

Naast de accountant vervult ook de Audit Committee een belangrijke rol in het geheel van *checks and balances* binnen de onderneming. De VEB zal dit jaar gericht vragen stellen aan de Audit Committee over haar rol binnen de onderneming en haar functioneren jegens de accountant.

7. Kennis van deze brief en vragenlijst

De VEB hoopt dat de aangeschreven accountantskantoren en de daarbij aangesloten accountants kennis zullen nemen van deze brief en de daarin opgenomen vragen. Wij rekenen, met uw hulp, op een transparante jaarrekening en jaarverslag en zien uit naar een vruchtbare discussie in de AvA.

Wij zijn gaarne bereid het voorgaande mondeling toe te lichten.

De VEB zal een kopie van deze brief aan alle beursvennootschappen sturen. Een kopie van deze brief sturen wij ook aan de NBA.

Op verzoek zullen wij u een Engelstalige versie van deze brief sturen.

Vereniging VEB NCVB

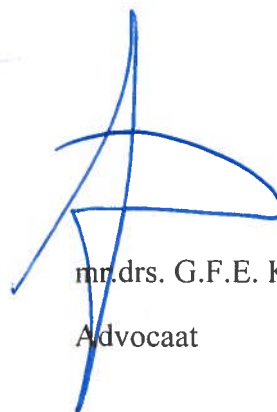

P.M. Koster

Directeur

drs. D.M. Tomic

mr. drs. G.F.E. Koster

Advocaat